

دستی خبرنامه قالی و صنایع

کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

سال دوم | شماره‌ی ده | آبان‌ماه ۱۳۹۲ | ۸ صفحه | 8 Pages | November 2013

احیای قالی کرمان از طریق ایجاد اشتغال در منطقه‌ی محروم شهداد

گفت‌وگو با «سعید افضلی»
مدیر چندین کارگاه متمرکز تولید قالی کرمان

صفحه ۴

گه ۳

یادداشت | ۲

صنعت قالی دست‌باف،
صادرات، دستگاه‌های متولی و
نقش شکل قالی و صنایع دستی

دست‌بافته | ۲

هم‌زیرانداز فقرا، هم‌پادشاهان

گفت‌وگو | ۳

فرش ماشینی دست‌باف
به بازار می‌آید

گفت‌وگو | ۶

با تعطیلی پژوهشکده‌ی تعلیم
و تربیت، روند اختراع در کرمان
تعطیل شده است

گزارش | ۷

جشنواره و نمایشگاه
گردشگری و صنایع دستی
استان کرمان برگزار شد

سخن سردبیر

صنعت قالی دستباف،

صادرات، دستگاه‌های متولی و نقش شکل قالی و صنایع دستی

سیدمحمدابراهیم علوی
سردبیر، عضو هیات نمایندگان
و معاون توسعه و سرمایه‌گذاری اتاق

است (کاهش ۵۰ درصدی) و در این میان، سهم کرمان و کرمانی‌ها به شدت افت کرده است. همان‌طور که در سرمقاله‌ی شماره‌ی قبل اشاره نمودم، یکی از عوامل اصلی، فقدان تشکل قوی و فراگیر با مشارکت همه‌ی دست‌اندرکاران در سطح همه‌ی شهرستان‌های استان است. اتاق کرمان ان‌شاءالله از طریق کمیسیون قالی و صنایع دستی بر آن است قبل از اتمام سال جاری، این تشکل را با حضور همه‌ی پیشکسوتان و تازه‌واردان این هنر- صنعت اصیل کرمانی تأسیس نماید. پس بر همه‌ی فعالان، به‌ویژه فعالان جوان فرض است که به صحنه آمده و حمایت و حضور فعالی را در تشکیل «انجمن قالی و صنایع دستی استان» داشته باشند و گام بلند بعدی را که تهیه‌ی سند و نقشه‌ی راه احیا و توسعه‌ی صنعت قالی و صنایع دستی استان است، محکم، با صلابت و دلسوزی و امیدواری بردارند. باش تا صبح دولت بدمد. ان‌شاءالله.

شد. برای سال‌های طولانی، ایران رکورددار صادرات قالی در جهان بوده، ولی براساس آمارهای موجود، میزان صادرات تا پایان امسال با تردید به ۴۰۰ میلیون دلار خواهد رسید. آمارهای منتشرشده حاکی از کاهش بیش از ۳۰ درصدی در بحث ارزش و ۱۶ درصدی از لحاظ وزنی می‌باشد! چرا؟

در سطح ملی، دو عامل تحریم و پیمان‌سپاری را دلیل بر افت تدریجی صادرات قالی ایران و ارزش ربالی آن می‌دانند و در بحث استانی آن (کرمان) بی‌انگیزگی فعالان این بخش (تامین‌کننده‌ی مواد، بافندگان، تجار داخلی، صادرکنندگان) و واگذاری بازار به رقبای استانی و فقدان سیاست‌های حمایتی روشن در دستگاه متولی را می‌توان نام برد.

صادرات صنعت قالی دستباف از حدود یک میلیارد دلار دهه‌های قبل، طی سال‌های ۸۹ تا ۹۱ حداکثر به ۵۰۰ میلیون دلار رسیده

گل سرسید ۲۵۰ رشته‌ی صنایع دستی ایران را صنعت قالی گفته‌اند، بیش از صد سال است ایران را با قالی ایران در جهان می‌شناسند و ما کرمانی‌ها نقش اصلی را در کسب این شهرت بین‌المللی داشته‌ایم (قالی کرمان، راور، گلیم سیرجان و...) و ضرب‌المثل قدیمی «مثل قالی کرمان می‌ماند»، معرف کیفیت، اصالت، هنرمندی و زیبایی آفرینش «دست‌های زمینی و نقش‌های آسمانی» یعنی قالی کرمان بوده است.

در بیستم فروردین‌ماه ۱۳۸۲ کلیه‌ی مسائل مربوط به سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت، نظارت و به‌ویژه حمایت از صنعت قالی دستباف کشور و همچنین امور تحقیقاتی و پژوهشی، تهیه‌ی ضوابط و الزامات فنی تولید و صادرات و اقدام‌های حمایتی صنعت قالی دستباف از همه‌ی دستگاه‌های دولتی، در حوزه‌ی مرکزی وزارت بازرگانی وقت و در قالب «مرکز ملی فرش ایران» متمرکز

دست‌بافته

هم زیرانداز فقرا، هم پادشاهان

گردآوری: فخری الله توکلی
مدیرمسئول، عضو هیات نمایندگان
اتاق کرمان

گره شمارش کم، پرزش بلند و بافتش زمخت و نه از قانون طراحی و نه از اشکال منظم و پیچ‌درپیچ پیروی می‌کند، بلکه زابیده‌ی ذهن دخترکان و زنان عشایر و چادرنشینان لر، قشقایی، بختیاری و... است. بافندگان این دست‌بافته در بخش نسبتاً گسترده‌ای از سرزمین‌های جنوب ایران زندگی می‌کنند. مطابق تقسیمات جغرافیایی جدید این بخش در سه استان واقع شده و تمام خاک فارس و بخش‌های استان خوزستان و چهارمحال و بختیاری را شامل می‌شود.

با نقوش ساده و رنگ‌بندی‌های دلنشین، با وجود همه‌ی کاستی‌هایش، از همان آغاز مقبول افتاد و روزه‌روز هم به هواخواهانش افزوده و امروز مقامی جهانی گردیده و بالاترین فروش را در بین اقلام مختلف فرش و زیراندازهای نسل جوان که امروزه ساده‌گرایی یکی از پدیده‌های مهم عصر آنان است، پیدا کرده و توجه مشتریان زیادی را در دنیا به خود جلب نموده است.

طی سه دهه‌ای که از کشف و عرضه‌ی این دست‌بافته گذشته، مقالات و کتاب‌های زیادی هم نوشته شده و فیلم‌های تاثیرگذاری برای شناخت این دست‌بافته زیبا ساخته شده است.

هم زیرانداز فقرا، هم پادشاهان است. اوج و اعتلای این زیرانداز و محبوبیت روزپیدای آن با تفاسیر و تعاریف مختلفی همراه بود. این تفاسیر اغلب با معنا کردن این دست‌باف و کاربردهای ویژه‌ی آن به‌عنوان زیرانداز و پتو و تشک و رومبلی توأم می‌گردیده، اما در تعاریفی که در سال‌های اخیر از این دست‌باف است، برخی گاه از این هم فراتر رفته و دست‌بافت زیراندازی ارزان و درخور فقرا خوانده‌اند. این گفته‌ها هم با کاربرد در نوع مصرف آن برابری دارد، اما مطابق آنچه به ثبت رسیده، در گذشته‌های دورتر چنین نبوده و این زیرانداز صرفاً شاهانه داشته است. گویاترین دلیل این گفته، فرمان شاه طهماسب است که در آن خواسته برای پذیرایی همایون‌شاه (پادشاه مغولی هند) در (۹۴۷-۱۵۴۰مق) این دست‌بافت استفاده شود. سلطان سلیمان (امپراطور عثمانی،

حیوانات، به‌ویژه شیر که نشان شجاعت و دلیری است و ببر و پلنگ و اسب و گوزن و آهو و انواع پرندگان انجام می‌پذیرد. نقش گبه، همچون سایر فرش‌ها، خواش‌های درونی، باورها و اعتقادات طراحان و بافندگان است. زنان عشایر و روستایی با بافتن نقش حیوانات بی‌باک، متهور، سرکش، بی‌تاب، رمنده و آزاد، از مردان خانواده و سایر افراد می‌خواهند تا چنین باشند.

مواد مصرفی در فراهم‌سازی نخ گبه خود رنگ است که معمولاً از سه تا چهار رنگ تجاوز نمی‌کند و در صورت نیاز به رنگ‌رزی آن، از رنگ‌های شبیه رنگ اصلی استفاده می‌شود و بدین جهت، رنگ این زیرانداز در برابر نور آفتاب مقاومت شدیدی دارد. مقاومت گبه اصولاً بیش از قالی معمولی است؛ زیرا مواد تشکیل‌دهنده‌ی آن کاملاً طبیعی است. این خصوصیت توأم با کیفیت خوب طراحی و بافت، موجبات استقبال عامه در داخل و خارج کشور برای خرید آن را فراهم نموده است.

منبع و ماخذ: گبه هنر زیر پا، مولف: پرویز تناولی، ترجمه‌ی انگلیسی: صفورا نوربخش

سلطنت در ۱۵۲۰-۱۵۶۶م) نوعی زیرانداز در تملک فرد داشت که نمونه‌ی آن هنوز هم باقی است.

این زیرانداز هرچند ساختاری متفاوت با دست‌بافته‌های ایران دارد، اما ظاهر آن با پرز بلندش زیاد هم تفاوت چندانی با دست‌بافته‌های ایلپاتی ایرانی ندارد و این دست‌بافته چیزی به جز «گبه»، این نام آشنا، نیست.

گبه، نوعی فرش از جنس قالی است که در بین عشایر و ایلپات و بافندگان روستایی و شهری به‌ویژه مقیم در جنوب کشور و ایلپات‌ها بافت آن متداول می‌باشد. این قالی با پرز بلند و با تعداد پود زیاد که معمولاً بین ۳ تا ۸ عدد پس از هر ردیف گره‌زنی است، بافته می‌شود و با طرح‌های رایج امروزی و شهری، خشتی، چهارگوشه، خانه‌درهم، راه‌راه، زیگ‌زاگ، لوزی‌لوزی، نقش ترنج، نقش عنکبوت، کف ساده، محرابی، درختی، حیوانات و انسان و علامات راز.

گبه درشت‌بافت و با گوشت زیادی که دارد، زیرانداز جالبی برای روستاییان و عشایر به شمار می‌آید. بافتن گبه با طرح‌های ذهنی و ابتکاری هندسی و نقش‌های

خبر

حضور کمیسیون قالی اتاق، در دومین نمایشگاه توانمندی های صنایع کوچک، متوسط و شهرک های صنعتی استان

کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان کرمان دومین نمایشگاه توانمندی های صنایع کوچک، متوسط و شهرک های صنعتی استان کرمان حضور قابل توجهی داشت.

در این نمایشگاه که در اولین روزهای کاری علی رضا رزمحسینی استاندار کرمان برپا شد؛ کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی با برپایی یک غرفه قابل توجه با قالی های دستباف کرمان و همچنین هنرنمایی هنرمندان بافنده، توجه بازدیدکنندگان را به خود جلب نمود.

استاندار کرمان در افتتاح این نمایشگاه، توانمندی های صنایع کوچک، متوسط و شهرک های صنعتی استان کرمان را قابل توجه خواند و گفت: بازدید از این نمایشگاه، خستگی اولین روزهای کاری ام به عنوان استاندار کرمان را از تن بیرون کرد.

علی رضا رزمحسینی، استان کرمان را استانی دارای قابلیت ها و پتانسیل های بی شمار برشمرد و تاکید کرد: باید تلاش کنیم تا بر توانمندی های استان کرمان با توجه به پتانسیل هایی که در بخش های مختلف صنعت، معدن، کشاورزی، گردشگری و همچنین صنایع دستی دارد، بیش از پیش افزوده شود.

حمید قاسم نژاد، مدیرعامل شرکت شهرک های صنعتی استان کرمان نیز در حاشیه افتتاح این نمایشگاه گفت: دومین نمایشگاه توانمندی های صنایع کوچک، متوسط و شهرک های صنعتی استان کرمان با حضور ۶۰ واحد تولیدی در زمینه قالی و صنایع دستی، برق، الکترونیک، مواد غذایی، فلزات، ساختمان، فرش و گردشگری راه اندازی شده است.

وی هدف از برپایی این نمایشگاه را معرفی توانمندی های واحدهای تولیدی استان کرمان برشمرد و اظهار داشت: تا پایان سال گذشته، ۱۰۷۶ واحد صنعتی در شهرک های صنعتی استان مشغول به کار بودند که در ۸ ماهه گذشته از سال جاری، ۸۵ واحد صنعتی و تولیدی و به جمع واحدهای تولیدی شهرک های صنعتی افزوده شده است.

قاسم نژاد میزان اشتغال زایی واحدهای تولیدی شهرک های صنعتی تا پایان سال گذشته را ۱۹ هزار و ۱۴۹ نفر ذکر کرد و اشتغال زایی واحدهایی که امسال به بهره برداری رسیده اند را ۸۸۰ نفر عنوان کرد.

لازم به ذکر است دومین نمایشگاه توانمندی های صنایع کوچک، متوسط و شهرک های صنعتی استان کرمان به مدت ۴ روز در مجتمع تفریحی گردشگری پالیز، پذیرای علاقه مندان بود.

گفت و گو

فرش ماشینی دستباف به بازار می آید

طرح شگی که به طرح رشت های معروف است از پرتیرازترین هاست. به غیر از آن، طرح پلی استر و ابریشم نیز طرفداران خود را دارد. طرح شگل یا مخملی گل برجسته نیز به تازگی بازاری برای خود پیدا کرده است. کارنیگ، بختیاری و گبه هم طرح های داخلی است که بازار خود را دارد. در هفت ماه گذشته هم دستگاهی وارد کشور شده است که فرش هزارشانه تولید می کند.

یعنی فرش ماشینی شبیه به فرش دستباف؟

بله، این دستگاه قادر است فرش هزارشانه ای را تولید کند که بیشترین شباهت را به فرش های دستباف دارد.

با چه قیمتی قرار است به بازار بیاید؟

از دومیلیون تا دومیلیون و ۷۰۰ هزار تومان قیمت دارد، ولی عرضه ای این فرش ها به هیچ وجه ارزش فرش های دستباف را که یک هنر گران قیمت است، خدشه دار نمی کند؛ هنری که قیمت نمی توان بر آن گذاشت. در حال حاضر فرش های دستباف تبریز تا ۱۵۰ میلیون تومان هم قیمت دارد.

فرش های فانتزی چه قدر بازار را متاثر کرده است. آیا می توان گفت طرح های سنتی در سایه قرار گرفته اند؟

فرش های فانتزی مصرف کنندگان خاص خود را دارد. معمولاً برای اتاق خواب و اتاق بچه ها کاربرد دارد، بنابراین طرح های سنتی تحت تاثیر این فرش ها قرار نگرفته و بازار خوبی دارد.

از نظر کیفی فرش های فانتزی با سنتی ها قابل برابری هستند؟

به هیچ وجه. فرش های فانتزی عمر کوتاهی دارند و یک تا دو سال قابل استفاده است، اما فرش های سنتی دوامش حداقل بین ۲۰ تا ۲۵ سال خواهد بود. ضمن آن که فرش های سنتی به راحتی قابل شست و شو بوده و رنگ نمی دهد و پس از هربار شست و شو نقش فرش را بازی می کند، حال آن که فرش های فانتزی چنین قابلیتی را ندارد.

بازار این روزهای فرش چگونه است؟

دو موضوع همیشه فسادآور است؛ کمبود عرضه که انحصار ایجاد می کند و ازدیاد عرضه که تخلف به همراه می آورد. بازار امروز فرش گرفتار افزایش عرضه ای کلاست. در حال حاضر به دلیل مزاد تولید بازار وارد رکود شده است. تولید کنندگان هم که با هزینه های بالا کالای خود را تولید و به بازار عرضه کرده اند، برای تامین نقدینگی خود دست به تخلفاتی می زنند که شباهت های تولید کنندگی ایرانی نیست.

منظور چه تخلفاتی است؟

به عنوان مثال در تولید فرش های اکرلیک ۲۰ تا ۳۰ درصد پلی استر استفاده می کنند تا هزینه ای تمام شده ای تولید را کاهش دهند. هر چند اتحادیه با این معضل برخورد می کند اما شاید رسیدگی به تمام تخلفات امکان پذیر نباشد.

چرا برای حل معضل ازدیاد تولید، صادر نمی کنید؟

صادرات نیاز به حمایت هایی دارد. دولت برای فراهم کردن این امکان باید امکانات و تسهیلاتی در اختیار تولید کننده قرار دهد تا بتوانیم از این رکود خارج شویم.

منبع: روزنامه ی شرق

♦ اشاره: به تازگی دستگاه هایی وارد کشور شده که قادر به بافت فرش های هزارشانه و با شباهت بسیار بالا به فرش های دستباف است. به نظر می رسد با ورود این فرش ها به بازار که دومیلیون تا دومیلیون و ۷۰۰ هزار تومان قیمت دارد؛ از رونق بازار فرش های دستباف تا حدی کاسته شود. پیش از این و در سال های گذشته، با رونق گرفتن بازار فرش های فانتزی، تغییر سلیقه ای مصرف کنندگان و گرایش به خرید فرش های با طرح نورا شاهد بوده ایم و هر روز با ابداعات جدید در این بازار، رقابتی بیش تری برای هنر - صنعت ایرانی پیدا می شود. البته این مساله به هیچ وجه ارزش هنر گران قدر فرش بافان ایرانی را خدشه دار نخواهد کرد.

گفت و گو با «محمد هادی کمالیان» رییس اتحادیه ای فرش ماشینی را که خبر از ورود دستگاه های بافنده هزارشانه می دهد در ادامه می خوانید.

ورود فرش های فانتزی در سال های گذشته از کشورهای

مانند چین و ترکیه، چهره دیگری به این بازار بخشید و تا حدی توانست طرح های سنتی را در سایه قرار دهد.

حال و هوای این روزهای بازار فرش چه طور است؟

درست است که واردات فرش های فانتزی در سه چهار سال گذشته رونق گرفت، اما الان دیگر مقرون به صرفه نیست. تولید کنندگان ایرانی با خرید دستگاه های بافت فرش های فانتزی خودشان این فرش ها را تولید و به بازار عرضه می کنند. تولید این فرش ها در کشور چنان رونق گرفته که چین نیز مشتری تولیدات ایران شده است. در حال حاضر سه یا چهار کارخانه در تیراز بالا فرش های فانتزی پلی استر و طرح ابریشم را با کیفیت بسیار مطلوب تولید می کنند.

چرا هنوز وقتی به فروشگاه ها مراجعه می کنیم فرش های فانتزی را خارجی معرفی می کنند؟

خب ممکن است تعدادی از فرش هایی که در گذشته وارد شده، هنوز در مغازه ها موجود باشد.

خبیر. طرح های جدیدی که به تازگی وارد بازار شده را محصول کشورهای دیگر از جمله ترکیه معرفی می کنند. برخی از فروشندگان برای جذب مشتری، تولیدات داخل را که از طرح و نقشه های خارجی استفاده کرده اند با برجسب سایر کشورها به فروش می رسانند که البته ما با این فروشندگان برخورد خواهیم کرد.

پس منتقدید غالب فرش های فانتزی موجود در بازار ایرانی است؟

بله. با ارز سه هزار تومانی واردات فرش برای تجار صرفه ای اقتصادی ندارد.

چه طرح هایی را به عنوان فرش فانتزی در ایران تولید می کنیم؟

اصلاحیه

قالی کرمان با طرح درخت زندگی

قالی سجاده ای، با طرح درخت زندگی، با ابعادی در حدود ۱۴۷*۸۶ سانتی متر، در موزه ی هنر هاروارد نگهداری می شود، طراح آن حسن خان شاهرخی است و توسط علی کرمانی در اواخر قرن ۱۹ میلادی در کرمان بافته شده است که در شماره ی ۸ خبرنامه ی قالی، به اشتباه قرن ۱۶ میلادی درج گردیده بود.

گفت‌وگو

در گفت‌وگو با «سعید افضلی» مدیر چندین کارگاه متمرکز تولید قالی کرمان مطرح شد:

احیای قالی کرمان از طریق ایجاد اشتغال در منطقه‌ی محروم شهداد

را در اختیار ما گذاشت و ما آن فضاها را با دار قالی و سایر ابزار تجهیز کردیم.

یعنی برای ایجاد فضای مناسب در روستاها اقدام به سوله‌سازی کرد؟

خیر! با صرفه‌جویی در بودجه‌ها مکان‌هایی مثل حمام‌های قدیمی را که تخریب شده بودند، ترمیم، بازسازی و به‌سازی و به فضای بسیار مناسبی برای راه‌اندازی کارگاه قالی‌بافی تبدیل کرد و در اختیار ما گذاشت و اکنون قالی دست‌باف در شهداد به یکی از مزیت‌های بسیار مهم این منطقه تبدیل شده است.

آیا برنامه‌ای برای ورود به شهرستان‌های دیگر و راه‌اندازی کارگاه قالی‌بافی دارید؟

اگر مسئولان شهرستان‌های دیگر هم اعلام آمادگی و همکاری کنند؛ قطعاً ورود پیدا می‌کنیم.

تولید سالیانه‌ی قالی دست‌باف در کارگاه‌های شما چه میزان است و آیا قالی دست‌بافی را که در ابعاد منحصربه‌فرد باشد، تولید کردید؟

در حال حاضر حدوداً سالیانه بین ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ متر قالی دست‌باف در کارگاه‌های ما تولید می‌شود؛ ضمن این‌که بزرگ‌ترین قالی کرمان در ابعاد ۷.۵ در ۲۴.۵ متر را تولید کردیم که البته تولید قالی با این ابعاد در کارگاه‌های خانگی امکان‌پذیر نیست.

همچنین قالی‌هایی در ابعاد ۸.۵ در ۶.۱۲، ۱۰ و ۱۰ در ۱۷ متر نیز از جمله دیگر تولیدات سفارشی ما بوده است.

معمولاً این نوع قالی‌ها با این ابعاد در کدام بازار عرضه می‌شود؟

این نوع ابعاد پیش از بافت سفارش شده است و به طور خاص در آسیا قالی دست‌باف تولید ما به کشور کویت و در اروپا به ایتالیا صادر می‌شود، که در این زمینه جناب استاد حاج محمد ابوالهادی با تمام توانشان ما را حمایت، پشتیبانی و راهنمایی می‌کنند که جای قدردانی و سپاس دارد.

آیا قصد گسترش کار به‌ویژه در بخش افزایش کارگاه‌های متمرکز تولید قالی دست‌باف و تعداد بافنده را نیز دارید؟

خوش‌بختانه با آغاز به کار دولت یازدهم، امید و آرامشی در جامعه ایجاد شده است؛ ضمن این‌که به نظر می‌رسد مناسبات با کشورهای خارجی هم رو به بهبود است؛ بنابراین با ریزنی‌هایی که کرده‌ایم سفارش‌هایی گرفته‌ایم که برای تولید آن‌ها باید دامنه‌ی کار به‌ویژه در بخش تولید قالی دست‌باف را افزایش دهیم و امیدوارم با ادامه‌ی این روند تا دو سال آینده بتوانیم تعداد بافندگان قالی را تا دو برابر یعنی تا حدود ۶۰۰ تا ۷۰۰ نفر افزایش دهیم.

از نظر کیفیت، تولیدات شما چگونه است؟ آیا با توجه به این‌که قالی دست‌باف در مناطقی مثل شهداد بدون گره (کمان شی) بافته می‌شود تأثیری در کیفیت قالی ندارد؟

من اهل راور هستم و راور شهرستانی است که بافت قالی با گره یا کمان بالا در آن رواج دارد؛ بنابراین با هر دو نوع کار آشنایی کافی دارم و با شناختی که نسبت به هر دو نوع بافت دارم می‌گویم که هیچ‌کدام از انواع بافت‌ها تأثیری در کیفیت قالی ندارد؛ بلکه آن‌چه که تأثیر دارد تراکم و ریزبافت بودن قالی است و در تولید محصولات ما قالی ریزبافت با تراکم بالا مورد تأکید است.

وقتی که برای تولید مواد اولیه‌ی قالی از مرغوب‌ترین پشم و رنگ گیاهی استفاده می‌کنیم؛ قطعاً در بافت هم باید به گونه‌ای عمل کنیم تا محصول نهایی از کیفیت بالایی برخوردار باشد.

بله! به طور مثال بخش‌های مختلف این کارگاه از جمله ریسندگی و رنگرزی در بخشی از طول سال تعطیل هستند و فقط مواد اولیه‌ی مورد نیاز کارگاه‌های بافندگی خودمان را در آن‌ها آماده می‌کنیم و این در حالی است که به افراد مختلفی در زمینه‌ی قالی دست‌باف پیشنهاد داده‌ایم که مواد اولیه‌ی مورد نیازشان را تولید کنیم و حتی با مسئول اتحادیه‌ی تولیدکنندگان قالی دست‌باف (آقای وزیر) مذاکره کردیم تا فقط با پرداخت ۱۰ درصد از سود تولید مواد اولیه در قسمت ریسندگی کارگاه، این بخش را در اختیار گرفته و مدیریت و مواد اولیه‌ی مورد نیاز سایر فعالان و تولیدکنندگان قالی دست‌باف را تولید کنند که متأسفانه از این پیشنهاد استقبال نکردند.

به بررسی بخش تولید قالی دست‌باف بپردازیم. در این خصوص وضعیت چگونه است؟ کارگاه‌های شما در چه نقاطی از استان فعال هستند و چه تعداد بافنده در آن‌ها مشغول به کار است؟

در سطح کشور در شهرهایی از جمله اصفهان و بیرجند کارگاه قالی‌بافی داریم که با برند خودمان و با همین مواد اولیه و طرح و نقشی که در کرمان استفاده می‌شود، قالی‌گرمانی تولید می‌کنیم. در استان کرمان هم در شهرستان‌های زرنج، جیرفت و اطراف کرمان از جمله لاله‌زار، قره‌العرب و شهداد، کارگاه‌های متمرکز قالی دست‌باف داریم که البته مهم‌ترین آن‌ها در شهداد هستند.

چرا شهداد؟

به خاطر همکاری بسیار خوب و صمیمانه‌ی مهندس محمد مومنی بخشدار شهداد، همکاری‌های بخشدار شهداد باعث شده است که اکنون ۱۵ کارگاه متمرکز از «علی‌آباد» جنوبی‌ترین روستای شهداد تا «بازرتگاه» شمالی‌ترین روستای این بخش راه‌اندازی شود و اکنون حداقل ۲۰۰ نفر در این کارگاه‌ها مشغول به‌کار هستند؛ یعنی در واقع ۲۰۰ خانوار در این منطقه از قالی‌بافی ارتزاق می‌کنند.

نحوه‌ی همکاری بخشدار شهداد با شما چگونه بوده است؟ مهندس مومنی بخشدار شهداد، فضای مناسب برای ایجاد کارگاه‌ها

♦ اشاره: از مسیر طاهرآباد به سمت اختیارآباد کرمان که عبور کنی، (جاده‌ی قدیم اختیارآباد) کارگاهی می‌بینی با نام «قالی‌شویی زرین‌پنج»؛ اما این کارگاه برخلاف نامش و آن‌چه که در بدو ورود مشاهده می‌کنی، تنها یک قالی‌شویی نیست؛ بلکه یک کارگاه منحصربه‌فرد در زمینه‌ی تولید قالی دست‌باف کرمان محسوب می‌شود که همه‌ی عملیات تولید قالی کرمان از رنگرزی و ریسندگی تا روگیری، قالی‌شویی، موگیری و دارکشی در آن انجام می‌شود. مواد اولیه‌ی تولیدشده در این کارگاه نیز به کارگاه‌های قالی‌بافی متمرکزی که در برخی از نقاط استان و حتی کشور راه‌اندازی شده، منتقل می‌شود و پس از تولید قالی سایر عملیات از جمله روگیری، شست‌وشو، موگیری و دارکشی مجدداً در کارگاه کرمان انجام می‌شود. این کارگاه منحصربه‌فرد و همچنین کارگاه‌های متمرکز قالی‌بافی، ۱۲ سال پیش توسط مرحوم حاج احمد و سعید افضلی راه‌اندازی شد و اکنون پس از این مدت، شاهد اشتغال به کار ۲۵۰ تا ۳۰۰ نفر در این کارگاه و کارگاه‌های متمرکز تولید قالی در سطح استان و کشور هستیم. «سعید افضلی» فرزند مرحوم حاج احمد افضلی و داماد جناب استاد حاج محمد ابوالهادی، متولد ۱۳۵۴ در روستای فیض‌آباد راور است و با راه‌اندازی این کارگاه و کارگاه‌های متمرکز تولید قالی کرمان، حرفه‌ی پدر و پدریزرگش را ادامه داده و بسیار در این کار موفق بوده است. برای بررسی چگونگی فعالیت این کارگاه با «سعید افضلی» به گفت‌وگو نشستیم.

آقای افضلی! کارگاه شما علی‌رغم نام و ظاهرش، کارگاهی منحصربه‌فرد در تولید مواد اولیه و انجام فرآیند پس از تولید قالی دست‌باف محسوب می‌شود؛ هدف و انگیزه‌ی شما از ایجاد چنین کارگاهی چه بوده است؟

از همان روزهای نخست که وارد کار تولید قالی دست‌باف شدیم سعی کردیم از مواد اولیه‌ی مرغوب با رنگ گیاهی استفاده کنیم؛ اما به خاطر این‌که مواد مرغوب کم‌یاب بود تصمیم گرفتیم فرآیند تولید مواد اولیه‌ی قالی را ایجاد کنیم و در همین راستا بخش رنگرزی و ریسندگی را راه‌اندازی کردیم.

پس از آن در سایر بخش‌های پس از تولید نیز با مشکل مواجه بودیم و همین موضوع باعث شد تا بخش قالی‌شویی و دارکشی را نیز راه‌اندازی کنیم و اکنون این کارگاه به یکی از مجهزترین کارگاه‌های قالی دست‌باف تبدیل شده است، به گونه‌ای که پشم از گوسفنددار خریداری و وارد کارگاه می‌شود و پس از رنگرزی، ریسندگی، بافت قالی، روگیری، شست‌وشو، موگیری و دارکشی شامل شیرازنی، چرم‌دوزی و دوگره‌زنی انجام و قالی آماده‌ی صادرات از کارگاه به خارج می‌شود.

تمام مواد اولیه‌ی مورد نیاز، از پشم تا مواد گیاهی مورد استفاده برای رنگ‌رزی را در کرمان تهیه می‌کنید؟

پشم استان کرمان به‌ویژه در منطقه‌ی سیرجان و بافت بهترین پشم است؛ ضمن این‌که موادی که برای رنگرزی لازم است از جمله پوست گردو، روناس و... در استان کرمان موجود است.

متأسفانه بسیاری از تولیدکنندگان حتی ارگان‌های دولتی که در زمینه‌ی تولید قالی دست‌باف تلاش می‌کنند، به جای استفاده از مواد اولیه‌ی بسیار مرغوب و بی‌نظیری که در کرمان وجود دارد، از سایر نقاط کشور از جمله خمینی‌شهر، استان خراسان و... که چندان مرغوب نیستند؛ مواد اولیه‌ی وارد می‌کنند و این در حالی است که پشم سیرجان و بافت به صورت قاچاق به کشورهای مثل افغانستان، پاکستان و چین ارسال می‌شود.

پس به نظر شما مواد اولیه‌ی مرغوب برای تولید قالی دست‌باف در کرمان موجود است...

تلاش کنیم. باید با یکدیگر صادق باشیم، دست به دست هم دهیم و با همکاری و همراهی رونق از دست رفته‌ی قالی کرمان را برگردانیم. باید افرادی که به نام قالی دستباف تسهیلات دریافت می‌کنند؛ اما آن را در بخش‌های دیگر از جمله ساخت و ساز و برج‌سازی استفاده می‌کنند شناسایی کنیم و اگر توانستیم آن‌ها را به حرفه‌ای که به خاطرش تسهیلات گرفتند و از نامش استفاده کرده‌اند برگردانیم و در غیر این صورت حذف کنیم.

اگر هزار بار دیگر هم به دنیا بیایم و حق انتخاب داشته باشم؛ همین حرفه را انتخاب می‌کنم؛ چراکه علاوه بر علاقه‌ی زیاد، در این حرفه موفق هم بوده‌ام. برخی می‌گویند قالی دستباف کرمان مرده است؛ ولی از دیدگاه من چنین نیست. قالی کرمان را به دلیل استفاده از مواد اولیه‌ی نامرغوب تخریب کردند؛ اما قالی کرمان همچنان جایگاه خود را دارد. البته باید برای بازگرداندن رونق واقعی به بازار قالی کرمان به‌ویژه در خارج از کشور

طرح نقش چطور؟
بیش‌تر طرح و نقش قدیمی استفاده می‌کنیم؛ البته طرح‌های جدیدی با حفظ اصالت طرح‌های قدیمی ابداع شده؛ اما مشتریان طرح و نقش قدیمی را بیش‌تر می‌پسندند.

حرف آخر...
من و همکارانم نسبت به قالی دستباف کرمان تعصب داریم و من

گفت‌وگو

گفت‌وگو با «مهران شفیعی» سازندهی دستگاه چاپ طرح پته

با تعطیلی پژوهشکدهی تعلیم و تربیت روند اختراع در کرمان تعطیل شده است

دارد؛ اما قیمت آن دستگاه‌ها ۲۵ برابر قیمت دستگاهی است که ما ساخته‌ایم و برای هنر پته‌دوزی مقرون‌بصرفه نیست.

کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام‌شده با تولید انبوه

وی افزود: این دستگاه اگر به تولید انبوه برسد؛ قطعاً با هزینهی کمتر و قیمت تمام‌شدهی پایین‌تر ساخته می‌شود و دستگاهی مناسب برای شرکت‌های صنایع دستی و تولیدکنندگان پته است.

شفیعی با بیان این‌که برخی به ما انتقاد کرده‌اند مبنی بر این‌که با این دستگاه پته‌دوزی مدرن می‌شود؛ اظهار داشت: این‌گونه نیست؛ چراکه ما در اصل هنر پته‌دوزی دخالتی نکرده‌ایم بلکه تلاش کرده‌ایم یکی از مراحل سخت این هنر با سرعت بالاتر و دقیق‌تر انجام شود.

انتقاد از تعطیل شدن پژوهشکدهی تعلیم و تربیت

استان کرمان

وی در پایان با بیان این‌که همه‌ی آن‌چه را که آموخته‌ام مدیون استادانم در پژوهشکدهی تعلیم و تربیت هستم؛ به شدت از تعطیل شدن این پژوهشکده انتقاد و تصریح کرد: پس از تعطیل شدن این پژوهشکده، روند پژوهش و اختراع در کرمان کند و حتی تعطیل شده است.

شفیعی افزود: یکی از استادان دانشگاه حدود یک‌سال برای ساخت همین دستگاه در تلاش است و هنوز موفق نشده است؛ اما من پس از آرایه‌ی طرح و ایده به آقای غلامی و حمایت مالی وی، در مدت کوتاهی این دستگاه را ساختم.

وی ادامه داد: پژوهشگران و مخترعان زیادی در پژوهشکدهی تعلیم و تربیت استان کرمان تربیت شدند و در جشنواره‌های مختلف از جمله خوارزمی و ایران این مقام‌های قابل توجهی کسب کردند؛ اما متأسفانه با تعطیل شدن این پژوهشکده دیگر شاهد اختراع و حضور مخترعان نوجوان و جوان کرمانی در جشنواره‌های مختلف نخواهیم بود.

اول این‌که زمان زیادی می‌برد، دوم این‌که قالب طرح‌ها در یک ابعاد خاص ساخته می‌شوند و اگر بخواهیم طرح را بزرگ یا کوچک کنیم باید تمام مراحل را از ابتدا تکرار کنیم و سوم این‌که هزینهی نسبتاً زیادی نیز در بر دارد.

وی کوتاه کردن زمان اجرای گرتنه‌زدن، ایجاد طرح و نقش در هر ابعادی و همچنین کاهش هزینه را از جمله دلایل خود برای ساخت چنین دستگاهی برشمرد و گفت: دوستان در ابتدا پیشنهاد دادند که از چاپ سیلک استفاده کنم که البته با روشی که دارد شامل این‌که نخست از نقش پرینت گرفته می‌شود و سپس پرینت روی پارچه چاپ می‌شود؛ کار آسانی است؛ اما یک مشکل دارد و آن این‌که شابلن‌ها کوچک و بزرگ نمی‌شود و برای تغییر اندازه‌ی طرح باید دوباره همه‌ی مراحل انجام شود.

شفیعی افزود: برای همین به این فکر افتادم تا دستگاهی بسازم که این دستگاه با قلم روی پارچه نقش بزند و البته در این رابطه دستگاهی به نام «سی-ان-سی» وجود دارد که به وسیله‌ی رایانه نقش‌ها را می‌کشد.

وی ادامه داد: ساخت این دستگاه برای استفاده در هنر پته‌دوزی را پی گرفتم و با کمک آقای غلامی رییس سابق پژوهشکدهی تعلیم و تربیت و حمایت مالی وی، اقدام به ساخت دستگاه کردم.

شفیعی در خصوص نحوه‌ی کار این دستگاه گفت: این دستگاه دارای دو محور X و Y است که با تلفیق این دو محور، طرح روی پارچه کشیده می‌شود.

وی افزود: وقتی ایده‌ی خودم را در رابطه با ساخت این دستگاه به آقای غلامی گفتم؛ بسیار استقبال و کمک کرد تا دستگاه ساخته شود.

دستگاه در مرحله‌ی ثبت اختراع است

شفیعی ادامه داد: این دستگاه هم‌اکنون در مرحله‌ی ثبت اختراع است و تا کار ثبت اختراع انجام نشود نمی‌توانیم آن را عرضه کنیم.

وی با اشاره به انجام مراحل پایانی ثبت اختراع این دستگاه، گفت: این دستگاه در حالت فعلی به عنوان یک دستگاه پایه فقط می‌تواند روی پارچه نقش بزند؛ اما در صورت نصب ابزارهای مختلف روی آن، در موارد دیگر از جمله نقش روی کاغذ با مداد و خودکار، برش برجسپ با نصب کاتر و یا برش مواد فلکسی و چوبی با تیوپ لیزر کاربرد دارد.

برگشت هزینه و کسب درآمد با عرضه و فروش دستگاه

شفیعی افزود: در ابتدا پس از ساخت این دستگاه به فکر حضور در جشنواره‌ی خوارزمی بودیم؛ اما اکنون به فکر برگشت هزینه‌ها و کسب درآمد از طریق عرضه و فروش دستگاه هستیم که خوش‌بختانه موفقیت‌هایی هم در این رابطه داشته‌ایم.

وی ادامه داد: هم برای خرید دستگاه و هم در رابطه با زدن طرح بر روی پارچه‌ی شال، سفارش داشته‌ایم که البته برای عرضه‌ی دستگاه باید منتظر انجام مراحل نهایی ثبت اختراع باشیم.

شفیعی در خصوص وجود موارد مشابه این دستگاه نیز گفت: دستگاه‌های «سی-ان-سی» برای انجام کارهای خاص وجود

◆ اشاره: «مهران شفیعی» دانشجوی رشته‌ی تاسیسات برودتی و از پژوهشگران و مخترعان جوان است که ۸ سال در زمینه‌ی پژوهش و اختراع در پژوهشکدهی تعلیم و تربیت فعالیت کرده است. او ۴ سال در این پژوهشکده به آموزش گذرانده و اکنون ۴ سال است که به صورت حرفه‌ای به پژوهش و اختراع مشغول بوده و شاگردان زیادی نیز تربیت کرده است.

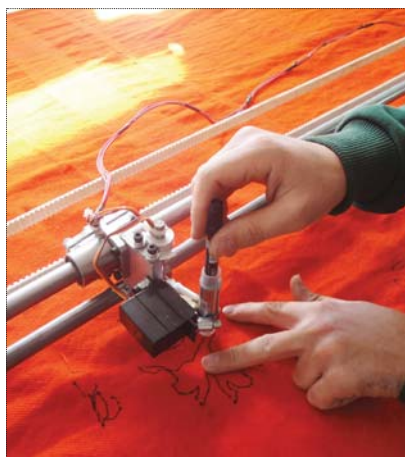
ساخت ۸۰ ربات، ثبت ۳۰ اختراع، شرکت در جشنواره‌های خوارزمی و ایران این و چاپ مقالات علمی از جمله فعالیت‌های اوست. وی اخیراً اقدام به ساخت دستگاهی برای چاپ طرح پته (چاپ نقش روی شال) کرده است. برای آشنایی با چگونگی ساخت این دستگاه، با «مهران شفیعی» سازنده‌ی دستگاه به گفت‌وگو نشستیم.

کاهش هزینه و زمان؛ انگیزه ساخت دستگاه

شفیعی در خصوص انگیزه‌ی خود از ساخت دستگاه به فعالیت مادرش در زمینه‌ی صنایع دستی و به ویژه پته اشاره کرد و گفت: پیش از دوخت پته، باید روی پارچه‌ی پته که به آن شال می‌گویند طرح زده شود که اصطلاحاً از آن به عنوان گرتنه‌زدن یاد می‌کنند.

وی افزود: گرتنه‌زدن به این شکل است که نخست طرح روی کاغذ کشیده می‌شود و سپس با سوراخ‌سوراخ کردن طرح و استفاده از خاکستر، طرح را روی شال ایجاد و سپس پررنگ می‌کنند.

شفیعی ادامه داد: این کار دردسرهای خاص خودش را دارد؛

ترجمه

A review of the history of Iran carpet. Part 1.

Translated by Seyed Amjad Nezami
 Rug and Handicraft Commission Secretary
 International affairs expert Member Chamber of Commerce, Industries, Mines and Agriculture

According to the majority of historiographers and researchers of the rug history ,rug weaving began in Iran with the migration of Aryan tribes from the ninth through seventh century B.C.egypt,Syria ,Caucasus, Turkistan (covering a large part of present Turkmenistan and Tajikistan), Afghanistan and Iraq and part of west-

ern Pakistan up to India were all under Persian domination 2500 years ago, and the history of the Iranian rug started from those early times . I also mention that the history of Persian rug wholly depends upon their historical location.

Thanks to its special geographical and strategic position, Iran , which served as a corridor between Europe and the Mediterranean region and central and eastern Asia , has been much influenced by other civilization , which is quite apparent in the country diverse architecture ,Poetry and painting and even in Persian rug patterns .

Although during its turbulent history Iran has been exposed to repeated foreign invasions , it has stood firm on its feet for thousands of years .the Persian have preserved

their customs and habits and have enriched their culture and civilization by associating with foreign cultures.

So far the route of the migratory Aryan tribes is not clear to us , may be they advanced toward Iran through present Turkistan plains between the Caspian sea and Ural river or from the west of the Caspian sea and Caucasus. What has been proven is that they immigrated from north to south. During their march toward south and west of Iran, the Aryans clashed with Assyrian princes whose seat of government was in present Iraq. After the collapse of Assyrian empire in the year 559 BC, the achamenid kings started to conquer vast tracts of terrorists in the near east, Egypt, Syria, Iraq, Caucasus ,Turkistan ,present Russia , Afghanistan and part of western Pakistan and eastern India.

گذری بر تاریخچه فرش ایران. قسمت ۱

شده، این است که کوچ آنان از شمال به جنوب بوده است. آریایی‌ها در جنوب و غرب ایران با شاهزادگان آشوری برخورد کردند که مرکز حکومت آنان در عراق امروز بود. پس از سقوط امپراتوری آشور، پادشاه هخامنشیان از سال ۵۵۹ قبل از میلاد در قلمرو پهناور که خاور نزدیک، مصر، سوریه، عراق، قفقاز، ترکستان روسیه‌ای امروزی، افغانستان و قسمتی از پاکستان غربی تا هند را در بر می‌گرفت، آغاز شد.

منبع: کتاب «از نفیس‌ترین و ارزشمندترین فرش‌های دنیا»، نوشته دکتر رضا حکمت‌نژاد

در معماری و شعر و نقاشی به صورتی متنوع نمود یافته است و حتی در نقش قالی هم دیده می‌شود. کشور ایران با آن که در طول تاریخ خود در معرض تاخت‌وتاز بیگانگان بوده است، از هزاران سال پیش تا امروز پابرجا مانده و مردم آن، تمام آداب و رسوم خود را حفظ کرده‌اند و از تاثیرات خارجی به بهترین وجهی برای ارتقای تمدن خود بهره گرفته‌اند.

مسیر کوچ آریایی‌ها به ایران تا امروز بر ما مجهول است. شاید آن‌ها از بیابان‌های ترکستان امروز مابین بحر خزر و دریای ارال و شاید هم از مغرب بحر خزر و قفقاز، راه ایران را در پیش گرفتند. آنچه ثابت

به گمان اکثر مورخان و محققان صنعت فرش، بافت فرش با کوچ آریایی‌ها به ایران از قرن نهم تا هفتم قبل از میلاد آغاز شد. مصر، سوریه، قفقاز، ترکستان، افغانستان، عراق و قسمتی از پاکستان غربی تا هند، همگی در ۲۵۰۰ سال پیش جزو قلمرو ایران بودند و تاریخچه صنعت فرش ایران از آن تاریخ آغاز می‌شود. ناگفته نماند که پیشینه‌ی فرش ایرانی با پیشینه‌ی محل تولید آن بستگی تام دارد. ایران به سبب موقعیت جغرافیایی خاص خود که مسیر ارتباطی میان اروپا و اطراف مدیترانه از طرفی و آسیای مرکزی و شرقی از طرف دیگر بوده است، تاثیرات فراوانی از تمدن‌های دیگر پذیرفته که

ادامه از ص ۷

نمی‌شوند تا بتوانند در نمایشگاه‌های خارجی حضور پیدا کنند.

پارچه قلم کار اصفهان

مجتبی طراح فعال و تولیدکننده «پارچه قلم کار» اصفهان نیز با بیان این‌که قدمت این هنر به دوران صفویه بازمی‌گردد، گفت: پارچه قلم کار توسط قالب‌های چوب گلابی قاب تراش می‌شود و هر روز یکی از رنگ‌های مربوطه را استادان ماهر در قالب‌ها می‌نشانند و سپس ریشه‌زنی می‌شود. وی افزود: پارچه‌ی این محصول هم نیمه‌صنعتی و دست‌باف است؛ ضمن این‌که پس از نشستن رنگ‌ها در قالب پارچه را در دیگ بخار می‌جوشانند تا رنگ آن تثبیت می‌شود و سپس دو تا سه‌بار در رودخانه‌ی زاینده‌رود شسته می‌شود.

طراح ادامه داد: اگر رودخانه آب نداشته باشد، به بالادست رودخانه و حتی تا سد می‌روند تا بتوانند برای زلال‌تر و زیباتر شدن پارچه، آن را در آب جاری رودخانه شست‌وشو دهند.

وی با اشاره به مشکلات اقتصادی سال‌های اخیر از تعطیلی ۳۰ تا ۴۰ درصد کارگاه‌های پارچه‌ی قلم کار در اصفهان خبر داد و گفت: افرادی که تمکن مالی داشته‌اند توانسته‌اند مواد اولیه‌ی خود را فراهم کرده و در عرصه‌ی تولید باقی بمانند و افرادی که ضعیف‌تر بوده‌اند کارگاه‌هایشان تعطیل شده است.

این طراح در خصوص صادرات محصول یادشده نیز گفت: پارچه‌ی قلم کار به بازارهای کشورهای اروپایی از جمله ایتالیا، اسپانیا، انگلیس و فرانسه صادر می‌شود.

وی همچنین خاطر نشان کرد: از پارچه‌ی قلم کار اصفهان به عنوان روتختی، رومیزی، سفره، پرده و مواردی از این دست استفاده می‌شود.

و صدف سیاه آن از جنوب کشور تهیه می‌شود. وی با بیان این‌که میزان تولید این محصولات در حد شرکت در نمایشگاه‌های داخلی است، گفت: در نمایشگاه کرمان آن انتظاری که در رابطه با فروش آثار داشتیم، محقق نشد؛ اما خوشحال هستیم که توانستیم تا حدودی این هنر را معرفی کنیم.

شهامتی افزود: در حال حاضر در مازندران فقط دو نفر هستیم که این حرفه را انجام می‌دهیم که امیدواریم روزبه‌روز این حرفه گسترش پیدا کند.

وی در خصوص صادرات آثار خود به خارج از کشور نیز تصریح کرد: متأسفانه هنرمندان و صنعت‌گران صنایع دستی حمایت

جهازی در خصوص نقش‌های این نوع گلیم نیز گفت: برخی از نقشه‌های قدیمی مربوط به آذربایجان است؛ ضمن این‌که نقش «شیروان»، «هریس» و «شاملو» از دیگر نقش‌هایی است که در گلیم زرنی استفاده می‌شود.

وی افزود: اخیراً نیز از برخی از نقش‌های گلیم سیرجان به صورت اقتباسی در بافت گلیم زرنی اردبیل استفاده می‌شود.

جهازی ادامه داد: نوع ابریشمی این گلیم معمولاً زیر پا انداخته نمی‌شود و معمولاً برای تابلو فرش و یا برای روی کاناپه، میز و فرش استفاده می‌شود.

سراج سنتی کردستان

خانم محمدی تولیدکننده «سراج سنتی» کردستان نیز با اشاره به فعالیت هشت‌ساله‌اش در این حرفه گفت: مواد اولیه‌ی سراج سنتی یا همان چرم‌دوزی از چرم بز و گوسفند است که پس از فراوری در تبریز و تهران به کردستان ارسال و تبدیل به کالاهایی مثل انواع کیف و کمربند می‌شود.

وی افزود: تولید هر کدام از این محصولات هشت مرحله دارد و در حال حاضر فقط در داخل کشور مصرف می‌شود.

معرق صدف مازندران

شهامتی تولیدکننده «معرق صدف» مازندران هم جنس کارهایش را ترکیبی از معرق، منبت، صدف و چوب عنوان کرد و گفت: در برخی از آثار سفال و خاتم نیز استفاده می‌شود.

وی افزود: همه‌ی این آثار کار دست و رنگ‌های استفاده شده در آن رنگ‌های طبیعی است.

شهامتی ادامه داد: چوب و صدف سفید این آثار از شمال کشور